

В цикловій комісії соціально-економічних дисциплін працюють два гуртки:

Економічний гурток – «Економічна грамотність» — спрямований на вивчення фінансової грамотності, бізнес-планування, основ менеджменту та маркетингу, аналізу ринку та розробку студентських бізнес-проектів. (керівник – викладач Нагаєць В.Ю.)

Соціологічний гурток – «Соціальна грамотність» — присвячений формуванню у студентів критичного мислення, розуміння суспільних процесів та розвитку практичних навичок адаптації й взаємодії в сучасному суспільстві; розумінню прав та обов'язків громадянина, а також фінансової та цифрової безпеки. (Керівник – Голіш Г.П.)

Результати роботи гуртка «Економічна грамотність»

План роботи гуртка

№ з/п	Дата	Короткий зміст заняття	Тривалість заняття	Відмітка про виконання
1	22.10.25	Гроші у нашому житті. Закон грошового обігу. Сутність, еволюція форм та функції грошей.	2 год.	
2	19.11.25	Фінансова грамотність та фінансове планування. Як створити особистий бюджет. Розробка фінансового плану.	2 год.	
3	17.12.25	Психологічні пастки у фінансах, теорія поведінки споживача. Корисність і попит. Економічна культура населення.	2 год.	
4	21.01.26	Кредитна історія. Як уникнути «боргової ями». Банківські картки, кешбек, бонуси, перекази. Інтернет-банкінг, мобільні додатки, безпека онлайн-платежів.	2 год.	
5	18.02.26	Оцінка фінансової вигоди різних пропозицій (кредит vs заощадження). Поняття фінансової піраміди та шахрайства. Небанківські фінансово-кредитні установи.	2 год.	
6	18.03.26	Базові інструменти: депозити, облігації, акції, крипто валюти.	2 год.	
7	22.04.26	Вартість робочої сили в Україні. Реальна заробітна плата. Міграція молоді.	2 год.	
8	20.05.26	Циклічність розвитку економіки та сучасні економічні кризові явища.	2 год.	

Звіт про роботу гуртка

22.10.25 р. Тема: Гроші у нашому житті. Закон грошового обігу. Сутність, еволюція форм та функції грошей.

Згідно плану роботи гуртка, більш докладно було розглянуто тему еволюції, сутності та функції грошей; закон грошового обігу та роль грошей в житті людини та суспільства.

Студентка гр. МЕН- 22 1/9 Мала Олександра підготували доповідь «цікаві факти про гроші».

19.11.25 р. Тема: Фінансова грамотність та фінансове планування. Як створити особистий бюджет. Розробка фінансового плану.

Основні результати та підсумки:

- 1. Опрацьовано основи фінансової грамотності та планування:**
 - Розглянуто роль фінансової грамотності як ключової життєвої навички для досягнення матеріальної стабільності та незалежності.
 - Визначено принципи постановки фінансових цілей за методологією **SMART** (короткострокові, середньострокові та довгострокові).
- 2. Опановано методику створення особистого (родинного) бюджету:**
 - Вивчено класичні моделі розподілу доходів (зокрема правило **50/30/20**: 50% — базові потреби, 30% — бажання/дозвілля, 20% — заощадження та інвестиції).
 - Розглянуто інструменти обліку доходів і витрат (мобільні додатки, табличні процесори, метод "конвертів") та методи оптимізації щомісячних витратків.
- 3. Розроблено алгоритм формування фінансового плану:**
 - Опрацьовано етапи створення подушки фінансової безпеки (резервного фонду на 3–6 місяців обов'язкових витрат).

- Покроково розібрано структуру індивідуального фінансового плану: від аудиту поточного стану (активи/пасиви) до вибору інструментів інвестування та захисту капіталу.

Висновок:

Учасники гуртка засвоїли практичні навички складання особистого бюджету, навчилися аналізувати власні грошові потоки та розробили базовий алгоритм побудови довгострокового фінансового плану для досягнення власних цілей.

17.12.25 р. Тема: Психологічні пастки у фінансах, теорія поведінки споживача. Корисність і попит. Економічна культура населення.

Основні результати та підсумки:

1. Досліджено психологічні пастки у фінансах:

- Розглянуто основні когнітивні упередження, що впливають на прийняття фінансових рішень (ефект упередження статусу-кво, пастка незворотних витрат, "ілюзія контролю" та імпульсивні покупки).
- Визначено практичні інструменти для уникнення емоційних рішень під час управління власними заощадженнями.

2. Опрацьовано теорію поведінки споживача:

- Проаналізовано поняття **корисності** (граничної та сукупної) та її прямий зв'язок із формуванням індивідуального та агрегованого **попиту**.
- Розглянуто закон спадної граничної корисності та принципи раціонального вибору споживача в умовах обмеженого бюджету.

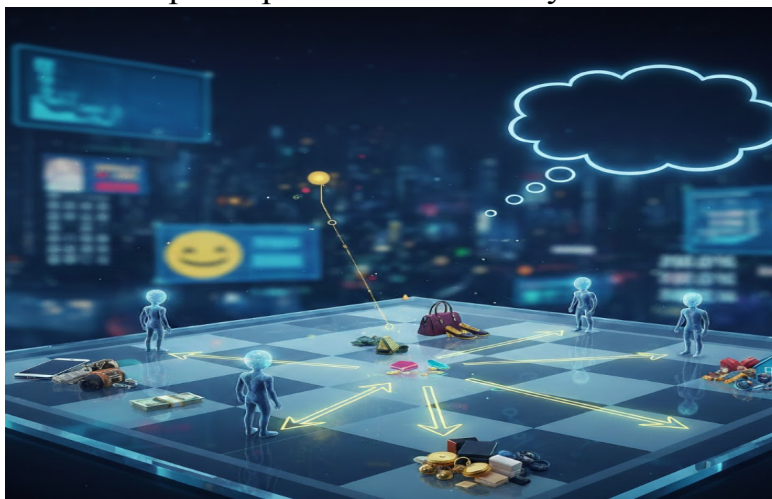
3. Обговорено економічну культуру населення:

- Визначено рівень фінансової грамотності як базову складову економічної культури суспільства.
- Сформульовано ключові маркери відповідальної споживчої поведінки (критичне аналізування реклами, довгострокове планування, інвестиції у власний людський капітал).

Висновок:

Учасники гуртка засвоїли механізми раціонального прийняття фінансових рішень, навчилися ідентифікувати психологічні маніпуляції та

маркетингові пастки, а також поглибили розуміння фундаментальних мікроекономічних категорій корисності та попиту.

21.01.26 р. Тема: Кредитна історії. Як уникнути «боргової ями». Банківські картки, кешбек, бонуси, перекази. Інтернет-банкінг, мобільні додатки, безпека онлайн-платежів.

Основні результати та підсумки:

1. Досліджено інститут кредитної історії та шляхи запобігання "борговій ямі":
 - З'ясовано порядок формування та перевірки кредитного рейтингу через Бюро кредитних історій (УБКІ).
 - Визначено правила безпечного користування кредитними коштами, механізми виходу з фінансової скрути (реструктуризація, рефінансування) та способи уникнення надмірного боргового навантаження.
2. Опрацьовано функціонал банківських карток та платіжних систем:
 - Розглянуто види банківських карток (дебетові, кредитні, віртуальні) та особливості використання пільгового періоду (грейс-періоду).
 - Проаналізовано економічну вигоду від використання програм лояльності (кешбек, бонусні бали) та умови здійснення внутрішньодержавних і міжнародних грошових переказів.
3. Засвоєно правила користування цифровим банкінгом та безпеки онлайн-платежів:
 - Вивчено можливості сучасних мобільних додатків та інтернет-банкінгу для контролю власних фінансів.
 - Сформульовано ключові правила кібербезпеки: використання двофакторної автентифікації (2FA), встановлення лімітів на онлайн-операції, розпізнавання фішингових сайтів та захист PIN-кодів і CVV/CVC.

Висновок:

Учасники гуртка підвищили рівень грамотності у сфері використання сучасних банківських продуктів, опанували навички управління кредитним

ризиком та засвоїли практичні правила захисту власних рахунків від цифрового шахрайства.

18.02.26 р. Тема: Оцінка фінансової вигоди різних пропозицій (кредит vs заощадження). Поняття фінансової піраміди та шахрайства. Небанківські фінансово-кредитні установи.

Основні результати та підсумки:

- 1. Порівняно фінансові стратегії (Кредит vs Заощадження):**
 - Проаналізовано економічну доцільність використання кредитів порівняно із накопиченням власних коштів для різних типів покупок.
 - Визначено ключові параметри оцінки реальної вартості кредиту (ефективна відсоткова ставка, приховані комісії, переплата) та ефект складного відсотка при накопиченні заощаджень.
- 2. Досліджено ризики фінансових пірамід та шахрайства:**
 - Сформульовано основні ознаки фінансових пірамід (гарантування аномально високої доходності, відсутність реального продукту/ліцензії, виплати за рахунок нових учасників).
 - Опрацьовано типові схеми сучасного фінансового шахрайства (фішинг, соціоінженерія, мікрофінансові пастки) та правила кібергігієни й захисту персональних даних.
- 3. Ознайомлено з діяльністю небанківських фінансово-кредитних установ (НФКУ):**
 - Розглянуто специфіку роботи кредитних спілок, страхових компаній, ломбардів та мікрофінансових організацій (МФО).
 - Визначено переваги, ризики та законодавчі особливості регулювання ринку небанківських фінансових послуг.

Висновок:

Учасники гуртка опанували методи порівняльного аналізу кредитування й заощадження, навчилися виявляти ознаки фінансового шахрайства та пірамід, а також підвищили грамотність у сфері взаємодії з небанківськими фінансовими установами.

18.03.26р. Тема: Базові інструменти: депозити, облігації, акції, крипто валюти.

Основні результати та підсумки:

1. Досліджено консервативні інструменти збереження капіталу (Депозити та Облігації):
 - Розглянуто **банківські депозити** як базовий інструмент захисту коштів від інфляції з мінімальним ризиком та гарантуванням повернення.
 - Проаналізовано **облігації** (зокрема ОВДП), їхню купонну доходність, податкові пільги та роль державних гарантій у забезпеченні надійності інвестицій.
2. Опрацьовано інструменти інвестування з високим потенціалом росту (Акції):
 - Вивчено сутність **акцій** як часток у капіталі компаній, джерела отримання прибутку (дивіденди та зростання курсової вартості) та механізми фондового ринку.
 - Розглянуто зв'язок між рівнем ризику та потенційною доходністю під час формування інвестиційного портфеля.
3. Проаналізовано високоризикові та альтернативні активи (Криптовалюти):
 - Ознайомлено з поняттям **криптовалют** та технологією блокчейн.
 - Визначено ключові ризики роботи з цифровими активами: висока волатильність, відсутність законодавчого регулювання у багатьох юрисдикціях, загрози кібербезпеці та ризик втрати капіталу.

Висновок:

Учасники гуртка опанували порівняльний аналіз основних інвестиційних інструментів за критеріями «доходність–ризик–ліквідність» та засвоїли базові принципи диверсифікації для побудови збалансованого інвестиційного портфеля.

22.04.26 р. Тема: Вартість робочої сили в Україні. Реальна заробітна плата. Міграція молоді.

Основні результати та підсумки:

1. **Проаналізовано вартість робочої сили в Україні:**
 - Розглянуто структуру витрат роботодавців на робочу силу (оплата праці, єдиний соціальний внесок, витрати на професійне навчання та безпеку праці).
 - Визначено диспропорції між номінальною вартістю праці в Україні та країнах ЄС, а також вплив структурного дефіциту кадрів на ринку праці.
2. **Досліджено динаміку реальної заробітної плати:**
 - Вивчено відмінність між **номінальною** (грошовим виразом) та **реальною** (купівельною спроможністю) заробітною платою.
 - Оцінено вплив інфляційних процесів, рівня податкового навантаження та темпів економічного відновлення на реальні доходи населення.
3. **Обговорено причини та наслідки міграції молоді:**
 - Проаналізовано ключові push- та pull-фактори зовнішньої та внутрішньої міграції молодих фахівців (рівень оплати праці, безпекові ризики, самореалізація, якість життя).
 - Визначено загрози «витоку мізків» (*brain drain*) для демографічного та економічного потенціалу країни, а також сформульовано пропозиції щодо утримання та повернення молоді (грантові програми, молодіжне підприємництво, створення високотехнологічних робочих місць).

Висновок:

Учасники гуртка опанували методи оцінки купівельної спроможності доходів, дослідили економічні чинники формування вартості праці та визначили стратегічні напрями збереження людського капіталу молоді в Україні.

20.05.26 р. Тема: Циклічність розвитку економіки та сучасні економічні кризові явища.

Основні результати та висновки:

1. Теоретичне осмислення циклічності:

- Учасники дослідили природу економічних циклів (від короткострокових хвиль Китчина до довгих хвиль Кондратьєва).
- Підтверджено, що **економічна криза є природною фазою циклу**, яка не лише руйнує застарілі зв'язки, але й запускає механізми структурного оновлення та технологічного розвитку («творче руйнування»).

2. Аналіз сучасних кризових явищ:

- Проаналізовано специфіку та наслідки останніх світових та національних криз (зокрема фінансово-економічної кризи 2008 року, пандемічного шоку COVID-19 та сучасних геополітичних/воєнних викликів).
- Виявлено, що сучасні кризи мають **комбінований характер** — поєднують фінансові, ресурсно-енергетичні та геополітичні чинники.

3. Особливості кризи в умовах України:

- Окремо розглянуто стійкість економіки України в умовах воєнного стану, механізми релокації бізнесу та роль зовнішньої фінансової допомоги.
- Визначено ключові виклики: інфляційні тиски, дефіцит робочої сили, руйнування інфраструктури та трансформація логістичних шляхів.

4. Практичні рекомендації та антикризове управління:

- Сформульовано основні інструменти державної антикризової політики (монетарне регулювання, фіскальні стимули, підтримка малого та середнього бізнесу).

○ Окреслено пріоритети післявоєнного відновлення: цифровізація, зелена енергетика, інтеграція до європейських ринків та розвиток високотехнологічних галузей.

Практичні здобутки учасників:

- Підготовлено доповіді та презентації за ключовими аспектами теми.
- Проведено дискусійний круглий стіл / дебати щодо ефективності державних заходів у часи криз.

ВИСНОВОК. Протягом (навчального року) діяльність гуртка «Економічна грамотність» була спрямована на формування у здобувачів освіти базових економічних компетентностей, фінансової культури та підприємницького мислення, необхідних для успішної адаптації в сучасному суспільстві.

Гуртківці опанували ключові поняття економіки (бюджет, доходи та витрати, інфляція, депозити, кредити, податки, заощадження, інвестиції).

Здобувачі освіти навчилися складати та аналізувати особистий та сімейний бюджет, орієнтуватися у банківських продуктах, розрізняти раціональні та імпульсивні покупки, а також розпізнавати схеми фінансового шахрайства.

Запланована програма гуртка виконана у повному обсязі. Здобувачі освіти виявили високу зацікавленість у тематиці фінансової самостійності.

На наступний період планується:

Поглибити вивчення тем з інвестування та цифрової економіки (криптовалюта, e-commerce).

Залучити гуртківців до участі у всеукраїнських та міжнародних економічних олімпіадах, турнірах і конкурсах стартапів.

Організувати зустрічі з підприємцями або представниками банківського сектору.

Результати роботи гуртка «Соціальна грамотність»

План роботи гуртка

№ з/п	Дата	Короткий зміст заняття	Тривалість заняття	Відмітка про виконання
1	13.10.25	Ознайомлення членів гуртка з програмою роботи на рік.	2 год.	
2	17.11.25	Дослідження понять соціальне, суспільство.	2 год.	
3	15.12.25	Розгляд понять етнос, релігія, нація з точки зору соціології.	2 год.	
4	19.01.26	Дослідження основних базових соціологічних понять.	2 год.	
5	16.02.26	Обговорення підготовки та проведення соціологічних-досліджень	2 год.	
6	16.03.26	Дослідження галузей соціології: економічна, політична Дослідження галузей соціології: економічна, політична.	2 год.	
7	13.04.26	Дослідження галузей: соціологія сім'ї, особистості.	2 год.	
8	11.05.26	Дослідження соціології освіти, культури, громадської думки.	2 год.	
9	15.06.26	Підготовка до проведення соціальних опитувань — навчити складати зміст анкети.	2 год.	

Звіт про роботу гуртка

13.10.25 р. Тема: Ознайомлення членів гуртка з програмою роботи на рік.

Відбулося перше організаційне заняття гуртка, яке заклало фундамент для подальшої роботи у 2025-2026 навчальному році. Учасники детально розглянули програму роботи на рік, що включає теми від аналізу фундаментальних понять до практичних соціологічних досліджень.

Було проведено обговорення та визначено основні цілі та завдання, які стоять перед гуртківцями на поточний навчальний період.

Результат: запланований на цей місяць захід був успішно реалізований, що дозволило студентам перейти до теоретичного блоку у листопаді.

17.11.25 р. Тема: Дослідження фундаментальних понять

Заняття було присвячене теоретичному фундаменту соціології — розумінню того, як влаштований навколишній світ та місце людини в ньому.

Здобувачі освіти досліджували сутність понять «соціальне» та «суспільство», визначаючи їхні ключові характеристики та відмінності.

Окрему увагу приділили розгляду структури взаємозв'язків між окремою особистістю та суспільними групами.

Мета: формування у гуртківців розуміння того, як індивідуальні дії впливають на життя громади та навпаки.

Результат: запланована робота виконана в повному обсязі, що дозволило групі перейти до аналізу більш вузьких понять (етносу та релігії) у наступному місяці.

15.12.25 р. Тема: Розгляд понять етнос, релігія, нація з точки зору соціології.

Робота гуртка «Соціальна грамотність» була присвячена дослідженню складних соціокультурних категорій, що визначають ідентичність сучасної людини.

Здобувачі освіти провели детальний розгляд термінів «етнос», «релігія» та «нація» саме з точки зору соціологічної науки.

Учасники обговорили роль цих факторів як рушійних сил у сучасному світі, аналізуючи їхній вплив на стабільність та розвиток суспільства.

Досліджено, як релігійні та національні особливості формують соціальну взаємодію в межах громади.

Результат: роботу виконано в повному обсязі, що підготувало групу до вивчення питань соціальної мобільності та статусів у січні.

19.01.26 р. Тема: Дослідження основних базових соціологічних понять.

Робота гуртка була зосереджена на детальному розборі ключових соціологічних категорій, що визначають положення людини в соціальній ієрархії.

Здобувачі освіти розглянули відмінності між очікуваною поведінкою людини (роль) та її фактичним становищем у суспільстві (статус).

Було вивчено механізми переміщення індивідів між різними соціальними верствами. Учасники проаналізували, як ці чинники впливають на професійне зростання та особистий розвиток у сучасних умовах.

Результат: запланований обсяг робіт виконано, що стало теоретичним підґрунтям для переходу до практичного блоку досліджень у лютому.

16.02.26 р. Тема: Обговорення підготовки та проведення соціологічних-досліджень

Робота гуртка перейшла від теорії до активної практики, зосередившись на методології збору первинної інформації.

Здобувачі освіти обговорили алгоритм підготовки соціологічного дослідження, включаючи визначення об'єкта, предмета та формування гіпотез.

Розглянуто особливості складання анкети та правила формулювання запитань для отримання об'єкта, об'єктивних даних.

Проведено комп'ютерне анкетування з актуальних соціальних питань, що дозволило учасникам на практиці опанувати сучасні цифрові інструменти соціолога.

Результат: запланована робота виконана в повному обсязі. Це заклало основу для подальшого аналізу окремих галузей соціології (економічної та політичної), що заплановано на березень.

16.03.26 р. Тема: Дослідження галузей соціології: економічна, політична

Дослідження спеціальних соціологічних теорій — *економічної та політичної соціології* — є одним із найважливіших напрямів сучасної науки. Обидві галузі вивчають, як фундаментальні сфери суспільного життя

(економіка та політика) взаємодіють із соціальною структурою, цінностями, поведінкою та інститутами суспільства.

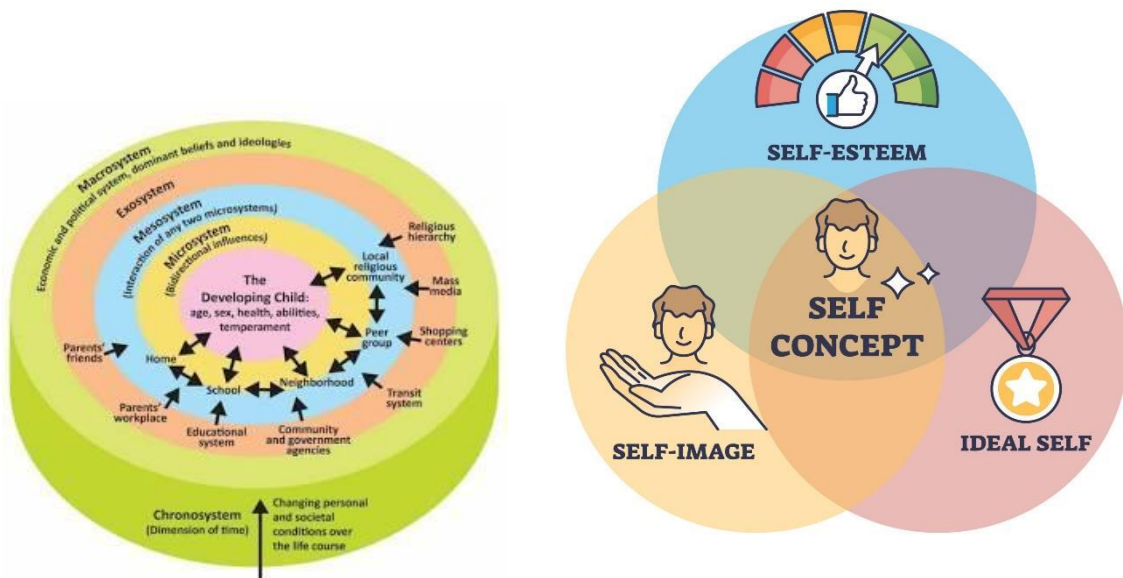
Економічна соціологія. Розглянуті питання: основні предмети та напрями досліджень, соціальна укоріненість економіки, соціологія ринків, соціологія споживання, соціологія праці та зайнятості, неформальна та "тіньова" економіка.

Політична соціологія. Розглянуті питання: влада та соціальна ієрархія, електоральна соціологія, політична культура та соціалізація, громадянське суспільство та соціальні рухи, політична конфліктологія.

13.04.26 р. Тема: Дослідження галузей: соціологія сім'ї, особистості.

Соціологія сім'ї та соціологія особистості — це дві фундаментальні галузі соціологічного знання, які досліджують первинні ланки суспільного життя. Вони тісно пов'язані між собою: сім'я є головним середовищем формування особистості, а свідомі індивіди створюють, змінюють та трансформують інститут сім'ї.

Соціологія сім'ї — це спеціальна соціологічна теорія, яка вивчає виникнення, функціонування та розвиток сім'ї як соціального інституту та як малої соціальної групи. Основні функції сім'ї, сучасні тенденції та проблеми, соціологія особистості, основні концепції соціології особистості.

Сім'я є первинним інститутом соціалізації особистості: саме в ній дитина вперше засвоює соціальні норми, моделі поведінки та отримує початковий статус. Водночас сформована особистість, з її унікальними цінностями та установками, надалі обирає стратегію побудови власної сім'ї, впливаючи на загальносуспільні тенденції.

11.05.26 р. Тема: Дослідження соціології освіти, культури, громадської думки.

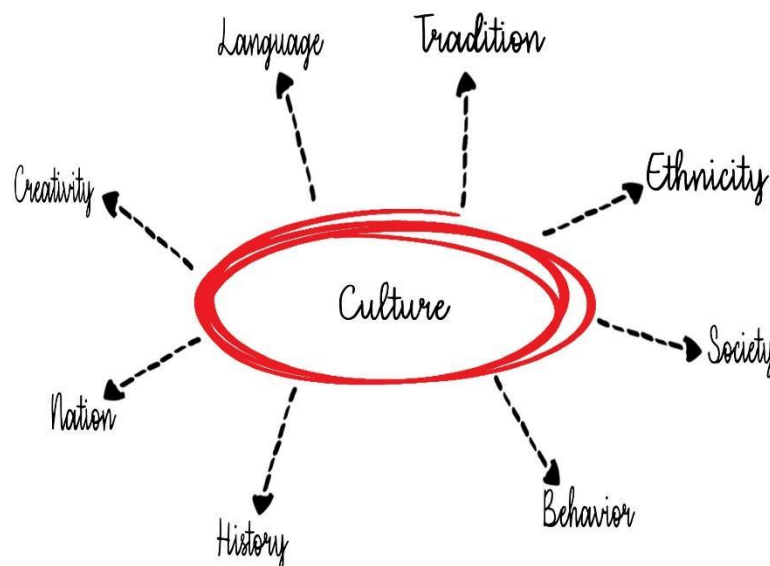
Соціологія освіти, соціологія культури та соціологія громадської думки є важливими спеціальними соціологічними теоріями (галузями), які аналізують душевні, духовні, інституційні та інформаційні зв'язки в суспільстві.

Соціологія освіти — це галузь соціології, що вивчає освіту як соціальний інститут, її функціонування в суспільстві, роль у відтворенні та зміні соціальної структури, а також взаємодію суб'єктів освітнього процесу.

Основні напрями та проблеми досліджень: соціальні функції освіти, освіта як чинник соціальної мобільності, проблема нерівності в освіті, Інституційні трансформації.

Соціологія культури - досліджує культуру як систему цінностей, норм, символів, вірувань та звичаїв, що визначають соціальну поведінку людей і забезпечують єдність чи диференціацію суспільства.

Соціологія громадської думки - вивчає стан суспільної свідомості, процеси формування, вираження та функціонування колективних суджень щодо важливих явищ і подій суспільно-політичного чи економічного життя.

Основні предмети та напрями досліджень: фактори формування, функції громадської думки, методологія соціологічних опитувань.

15.06.26 р. Тема: Підготовка до проведення соціальних опитувань — навчити складати зміст анкети.

Підготовка до проведення соціологічного опитування та **правильне складання змісту анкети** — це ключовий етап соціологічного дослідження. Анкета є головним інструментом вимірювання, і від її якості безпосередньо залежить достовірність отриманих даних.

Етапи підготовки до розробки анкети: визначення мети та завдань дослідження, операціоналізація понять, визначення цільової аудиторії (вибірки).

Анкета розробляється для розв'язання кількох фундаментальних завдань у науці, бізнесі та державному управлінні. Процес розробки якісної анкети складається з кількох послідовних етапів.

Висновок : робота гуртка «Соціальна грамотність» показала високу актуальність та ефективність у системі передвищої освіти. Заняття сприяли цілісному розвитку особистості, формуванню соціально відповідальної та критично мислячої молоді, адаптованої до викликів сучасного інформаційного та суспільного середовища. Завдяки поєднанню теоретичних знань із практичними інтерактивними формами (тренінги, рольові ігри, дискусії, анкетування), здобувачі освіти опанували базові соціальні компетентності, необхідні для успішної самореалізації та взаємодії в громаді.

